

## บทที่ 3

### วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ในจังหวัดมหาสารคามในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาค้นหาเหตุปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อให้ได้เหตุปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ศึกษากับสตรีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี และการวิพากษ์รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี จากผลการศึกษาจะพบปัจจัยเชิงเหตุที่แท้จริงที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี นำมาวิเคราะห์หาวิธีการแก้ไขปัญหา โดยการกำหนดเป็นรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี โดยใช้กระบวนการสังเคราะห์จากเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้ผู้มีประสบการณ์ ผู้ปฏิบัติ และผู้เฝ้าสังเกตที่มาจากหลากหลายสาขาได้ร่วมวิพากษ์ เสนอแนะและปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ขั้นตอนนี้ใช้กับกลุ่มเป้าหมาย 30 คน แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ใช้แนวคิดนายยิ่งยศ อุดรพิมพ์ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม เกี่ยวกับศาสตร์แห่งการพัฒนา (2551 : บทสัมภาษณ์)

ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบ เป็นการนำรูปแบบที่กำหนดไปทดลองใช้พัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับสตรีกลุ่มเป้าหมายในจังหวัดมหาสารคาม แล้วสรุปผลการใช้รูปแบบ (Model) การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงทดลองกับสตรีกลุ่มเป้าหมาย 30 คน

จากการวิจัยทั้ง 3 ระยะ ดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำเสนอรายละเอียดแต่ละขั้นตอนดังนี้

#### ระยะที่ 1 การศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี

เป็นกระบวนการวิจัยแบบมุ่งพรรณนาปรากฏการณ์ (Descriptive Research) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Methodology) มีวิธีดำเนินการวิจัยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

## 1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยระยะที่ 1

1.1 ประชากร เป็นสตรีที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ในจังหวัดมหาสารคาม ช่วงปี พ.ศ. 2540-2551 และอาศัยอยู่จนถึงเวลาที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ เดือน กันยายน-ตุลาคม พ.ศ. 2551 บุคคลเหล่านี้ยังคงสภาพเป็นผู้ที่อยู่ในหมู่บ้านถึงช่วงเก็บข้อมูลจำนวน 133,108 คน (สำนักบริหารการทะเบียนกรมการปกครอง. 2550 : 26)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สตรีที่อาศัยอยู่ในจังหวัดมหาสารคาม อายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 400 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณของ ยามาเน (Taro Yamane. 1973 : 727) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามตาราง ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad \text{คือ} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

N = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

E = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ กำหนดไว้ที่ .05

ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 398.88 ผู้วิจัยจึงเก็บตัวอย่าง 400 คน

ตารางที่ 7 จำนวนประชากร กลุ่มตัวอย่าง และวิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง	วิธีการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบ	จำนวน (คน)	
			ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1. เข้มข้นสูง	ใช้โควตาร้อยละ 25	การสุ่มอย่างง่าย	112	20
2. เข้มข้น	ใช้โควตาร้อยละ 25	การสุ่มอย่างง่าย	3,000	75
3. ระดับพื้นฐาน	ผลต่างจำนวนเต็ม - (1+2)	หลายขั้นตอนและชั้นภูมิ	133,108	305
โดยรวม			136,188	400

## 2. ตัวแปรในกลุ่มปัจจัยที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) แบ่งเป็น 3 ปัจจัย 15 ตัวแปร คือ

2.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกเป็นองค์ประกอบ 5 ตัวแปร ดังนี้

1) อายุ

- 2) ระดับการศึกษา
- 3) รายได้
- 4) ภาวะผู้นำ
- 5) ความต้องการส่วนบุคคล

#### 2.1.2 ปัจจัยทางการเมือง จำแนกเป็น 4 ตัวแปร ดังนี้

- 1) ความรู้ ความเข้าใจด้านการเมือง
- 2) ความตระหนักในการมีส่วนร่วม
- 3) การรับข่าวสารทางการเมือง
- 4) ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มการเมือง

#### 2.1.3 ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม จำแนกเป็น 6 ตัวแปร ดังนี้

- 1) การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม
- 2) ความรู้สึกเป็นชุมชน
- 3) การรับรู้บทบาทที่สังคมคาดหวังต่อสตรี
- 4) ค่านิยมค่านิยมบทบาททางเพศ
- 5) การสนับสนุนทางสังคม (ครอบครัว)
- 6) การขัดเกลาทางสังคม

#### 2.2 ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี

### 3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1

3.1 ลักษณะของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่มี ผู้ทำการศึกษามาก่อนมาปรับปรุง และสร้างเพิ่มเติมให้ครอบคลุมตามความหมายของตัวแปรแต่ละตัว โดยเครื่องมือจะมี 1) แบบสำรวจ 2) แบบสอบถาม 3) แบบทดสอบ 4) แบบวัดทางจิตวิทยา และ 5) แบบประเมิน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นตัวแปรอิสระ 15 ตัวแปร ละตัวแปรตามอีก 1 ตัวแปร ซึ่งลักษณะของเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้จัดทำเป็น 4 ชุด คือ

- ชุดที่ 1 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี แบบประเมินมีอยู่ 1 ตอน
- ชุดที่ 2 ปัจจัยส่วนบุคคล มีองค์ประกอบ 5 ตัวแปร แบ่งเป็น 3 ตอน
- ชุดที่ 3 ปัจจัยทางการเมือง มีองค์ประกอบ 4 ตัวแปร แบ่งเป็น 4 ตอน
- ชุดที่ 4 ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม มีองค์ประกอบ 6 ตัวแปร แบ่งเป็น

ลักษณะเครื่องมือทั้ง 5 ประเภท คือ 1) แบบสำรวจ 2) แบบสอบถาม 3) แบบทดสอบ 4) แบบวัดทางจิตวิทยา 5) แบบประเมิน มีลักษณะและใช้กับตัวแปรใดได้ เสนอในตารางที่ 8 ดังนี้

ตารางที่ 8 แสดงประเภทการใช้วัดตัวแปรและลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประเภทเครื่องมือ	ใช้วัดตัวแปร	ลักษณะเครื่องมือ
1. แบบสำรวจ	1.1 ตัวแปรส่วนบุคคล 1.2 ตัวแปรด้านครอบครัว 1.3 ตัวแปรด้านเศรษฐกิจและสังคม	- ลักษณะตรวจสอบรายการ - ลักษณะแบบเติมคำ - มีจำนวน 11 ข้อ - สตรีทุกกลุ่มเป็นผู้ตอบ
2. แบบสอบถาม	2.1 ความต้องการส่วนบุคคล 2.2 การรับข่าวสารทางการเมือง 2.3 การสนับสนุนจากกลุ่มการเมือง 2.4 การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	- ลักษณะแบบมาตราส่วน - มีมาตราวัด 3-5 ระดับ - ระดับ “มากที่สุด” จนถึง “น้อยที่สุด” - ระดับ “มาก” จนถึง “น้อย” - คะแนนแต่ละข้อสูงสุด 3-5 - รวม 15-100 คะแนน มี 5-20 ข้อ - สตรีทุกกลุ่มเป็นผู้ตอบ
3. แบบทดสอบ	ความรู้ ความเข้าใจด้านการเมือง	- ลักษณะแบบเลือกถูก-ผิด - คะแนนแต่ละข้อ 1 คะแนน - มีคะแนน 20 คะแนน - มีจำนวน 20 ข้อ - สตรีทุกกลุ่มเป็นผู้ตอบ
4. แบบวัดทางจิตวิทยา	4.1 ภาวะผู้นำ 4.2 ความตระหนักในการมีส่วนร่วม 4.3 ความรู้สึกเป็นชุมชน 4.4 รับรู้บทบาทที่สังคมคาดหวังต่อสตรี 4.5 ค่านิยมด้านบทบาททางเพศ 4.6 การสนับสนุนทางสังคม 4.7 การขัดเกลาทางสังคม	- ลักษณะแบบมาตราส่วน - มีมาตราวัด 6 ระดับ - ระดับ “จริงที่สุด” จนถึง “ไม่จริงเลย” - คะแนนแต่ละข้อสูงสุด 6 - มีคะแนน 60-120 คะแนน - มีจำนวน 10-20 ข้อ - สตรีทุกกลุ่มเป็นผู้ตอบ

ประเภทเครื่องมือ	ใช้วัดตัวแปร	ลักษณะเครื่องมือ
5. แบบประเมิน	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ลักษณะประเมินค่า 2 หน่วย</li> <li>- จำนวน 20 ข้อ</li> <li>- คะแนนรวม 20 คะแนน</li> <li>- 13-20 คะแนน เป็นเข็มขัดสูง</li> <li>- 7-12 คะแนน เป็นเข็มขัด</li> <li>- 1-6 คะแนน เป็นพื้นฐาน</li> <li>- สตรีทุกกลุ่มเป็นผู้ตอบ</li> </ul>

3.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ในการสร้างเครื่องมือมีขั้นตอนที่สำคัญ คือ ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา เพื่อนำมากำหนดเป็น คำนิยามเชิงปฏิบัติการของการวัดตัวแปรต่าง ๆ ผู้วิจัยได้นิยามตัวแปรเพื่อที่จะนำไปสู่การสร้าง ข้อคำถาม สเกลการวัดและเกณฑ์การวัดค่าตัวแปรแต่ละตัวไว้ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ สร้างแบบวัด 4 ชุด โดยมี วิธีการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือเพื่อวัดทั้ง 15 ตัวแปร มี ขั้นตอนเหมือนกัน สรุปได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรทุกตัวทั้งในประเทศไทยและ ต่างประเทศและข้อมูลประเด็นจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านสตรี จำนวน 10 คน และศึกษา เครื่องมือที่ผู้วิจัยท่านอื่น ได้สร้างขึ้นมาก่อนหน้านี้ เพื่อนำมาสร้างเป็น ประโยคที่เป็นข้อคำถาม โดยมีเนื้อหาอยู่ในกรอบแนวคิด ทฤษฎีของแต่ละตัวแปร ผู้วิจัยนำแบบวัดที่สร้างขึ้นพร้อม นิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรที่ต้องการศึกษาทั้งหมด นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง และผู้เชี่ยวชาญ การศึกษาด้านสตรี จำนวน 4 ท่าน ให้ พิจารณาคำนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรแต่ละตัวที่กำหนดขึ้นว่าถูกต้องตามทฤษฎีหรือไม่ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ด้านความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) รวมทั้งความครอบคลุมของเนื้อหา จำนวนภาษาที่ใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสิ่งที่ ต้องการจะวัด เพื่อตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยวิธีหา คำนวณความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะที่ต้องการจะวัด ซึ่งผู้วิจัยนำเครื่องมือที่สร้าง ขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละคนพิจารณาถึงความเห็นและให้คะแนน ดังนี้

- + 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนลักษณะของสิ่งที่ต้องการจะวัด  
 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนลักษณะของสิ่งที่ต้องการจะวัด  
 - 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่เป็นตัวแทนลักษณะของสิ่งที่ต้องการจะวัด
- แล้วนำคะแนนที่ได้มาแทนค่าในสูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

- เมื่อ IOC หมายถึง คำนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะที่ต้องการจะวัด
- $\sum R$  หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทุกคน
- N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ถ้าค่าดัชนี IOC ที่คำนวณได้มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ข้อคำถามนั้นถือว่าเป็นตัวแทนลักษณะของสิ่งที่ต้องการจะวัด จึงนำมาใช้เป็นข้อคำถามจริงในเครื่องมือได้ ส่วนข้อคำถามใดที่มีค่าดัชนีต่ำกว่า 0.5 ข้อคำถามนั้นผู้วิจัยตัดออกไป หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งและจัดพิมพ์เครื่องมือก่อนนำไปทดลองใช้

**ขั้นที่ 2** นำข้อคำถามที่ผู้วิจัยปรับปรุงและสร้างขึ้นเพิ่มเติม ไปให้สตรีกลุ่มเป้าหมาย ที่เคยสมัครรับเลือกตั้ง สตรีที่ร่วมกิจกรรมทางการเมือง และสตรีทั่วไปที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างทดลองอ่านแบบวัดแต่ละตัวแปร เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา ผู้วิจัยปรับปรุงข้อคำถามตามที่ได้รับข้อเสนอแนะ

**ขั้นที่ 3** ผู้วิจัยนำข้อแบบวัดแต่ละตัวแปร ไปทดลองใช้ (Try-out) กับสตรีเขตจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 100 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัย เพื่อนำข้อมูลมาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านการหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) เป็นรายข้อด้วยวิธีการหาอัตราส่วน ค่าวิกฤต  $t$  ระหว่างกลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำ มาวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มคะแนนสูงกับกลุ่มคะแนนต่ำ โดยเลือกข้อที่มีค่า  $t$  ที่หมายถึง ค่าคะแนนเฉลี่ยในข้อนั้น ๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มาเป็นข้อคำถามในเครื่องมือ ฉบับจริง เพื่อให้คำถามทุกข้อสามารถจำแนกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีระดับเข้มขึ้นสูง ระดับเข้มขึ้น และระดับพื้นฐาน ซึ่งแตกต่างกันออกจากกันได้ จากนั้นจึงนำมาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความเชื่อมั่น (Reliability)

ซึ่งใช้วิธีวัดความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach) เพื่อวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ

ขั้นที่ 4 ประโยคที่ผ่านการคัดเลือกแต่ละแบบวัดจะถูกนำขึ้นมาสร้างแผนผังของแบบวัด เพื่อดูความครอบคลุมของเนื้อหาโดยรวม จากนั้นจึงหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดแต่ละชุด (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient)

ขั้นที่ 5 ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามอีกครั้งเป็นครั้งสุดท้ายแล้วจัดพิมพ์เครื่องมือ ฉบับจริง ก่อนที่จะนำไปใช้กับการเก็บข้อมูลจริงในภาคสนามต่อไป

### 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้ เป็นการเก็บข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานเชิงทฤษฎี หรือทฤษฎีชั่วคราวที่สร้างขึ้นในขั้นตอนแรก เขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเก็บข้อมูลสตรีที่มีส่วนร่วมทางการเมือง จำนวน 1,205 คน โดยใช้ผู้ช่วยวิจัย จำนวน 20 คน เป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกับผู้วิจัย แบ่งกลุ่มกันไปเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละพื้นที่เป้าหมาย

## 4. การวิเคราะห์ข้อมูลระยะที่ 1

การวิจัยครั้งนี้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ประเภท คือ

4.1 ข้อมูลเป็นเชิงปริมาณ คือข้อมูลที่เป็นกลุ่มแล้วแทนค่ากลุ่มเหล่านั้นด้วยตัวเลขได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS for Windows ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์มีดังนี้

4.1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบรรยายปัจจัยส่วนบุคคลของสตรีที่มีส่วนร่วมทางการเมือง วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequencies) ร้อยละ (Percentage) ค่ามัชฌิมเลขคณิต หรือค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean :  $\bar{X}$ ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

4.1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปัจจัยทางการเมืองของสตรีที่มีส่วนร่วมทางการเมือง วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics)

4.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมของสตรีที่มีส่วนร่วมทางการเมือง วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics)

4.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี สถิติที่ใช้ทดสอบคุณลักษณะตัวแปร คือ การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity Test) โดยการใช้ Variance Inflation Factors (VIFs) ส่วนสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานเชิงทฤษฎี หรือทฤษฎีชั่วคราวที่สร้างขึ้นวิเคราะห์โดยใช้สถิติอ้างอิง ได้แก่ F-test (ANOVA และ MANOVA) การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple Correlation Analysis) การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

## ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาร่วมทางการเมืองของสตรี

จากผลการวิจัยระยะที่ 1 พบว่า ปัจจัยเชิงเหตุที่แท้จริงที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีมีตัวแปรใดบ้าง ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมากำหนดเป็นรูปแบบ (Model) การพัฒนาร่วมทางการเมืองของสตรี และเปิดเวทีสาธารณะเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญจากหลากหลายสาขาได้วิพากษ์ การดำเนินการในระยะที่ 2 มีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

### 1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยระยะที่ 2

1.1 ประชากร คือ บุคคลผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) และผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาร่วมทางการเมืองของสตรี ในจังหวัดมหาสารคาม

1.2 กลุ่มเป้าหมาย (Target Group) คือ บุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) และผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาร่วมทางการเมืองของสตรี จังหวัดมหาสารคาม การเลือกแบบเจาะจง กลุ่มเป้าหมาย (Target Group) จำนวน 30 คน ซึ่งประกอบด้วย สตรีที่เป็นผู้นำในสาขาต่าง ๆ และสตรีที่เป็นประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย นักวิชาการสตรี จำนวน 3 คน ผู้นำทางการเมืองสตรี จำนวน 3 คน สตรีผู้นำชุมชน 5 คน ผู้บริหารภาครัฐที่เป็นสตรี 3 คน ผู้บริหารเอกชนที่เป็นสตรี 3 คน องค์กรพัฒนาสตรี 3 คน และสตรีที่เป็นประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม 10 คน (เป็นสตรีโสด 5 คน และสตรีที่สมรสแล้ว 5 คน)

### 2. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยระยะที่ 2

2.1 วิเคราะห์แต่ละปัจจัยจากผลการวิจัยระยะที่ 1 พบปัจจัยเชิงเหตุที่แท้จริงที่ส่งผลต่อการพัฒนาร่วมทางการเมืองของสตรี เพื่อหาแนวทาง การแก้ไขปัญหา



2.2 ผู้วิจัยกำหนดรูปแบบ (Model) พร้อมทั้งกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมในการพัฒนา การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณา

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ในระยะที่ 1 มากำหนดเป็นรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี หลังจากนั้นให้ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาก่อนนำมาดำเนินการในขั้นต่อไป

2.4 เปิดเวทีสาธารณะให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) จากการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี และผู้เชี่ยวชาญหลากหลายสาขา ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยใช้กระบวนการระดมสมอง (Brain Storming) ของกลุ่มเป้าหมาย (Target Group) จำนวน 30 คน ยุทธศาสตร์การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี บนพื้นฐานการพัฒนาอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องให้ทุกฝ่ายเข้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันพัฒนา อันเป็นกระบวนการเรียนรู้ ทำให้เข้าใจศักยภาพและปัญหาที่แท้จริงของตนเอง และพบแนวทางในการพัฒนาหรือการแก้ไขปัญหา จึงต้องมาจากคนที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริงเป็นหลัก สำหรับเป้าหมายในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี บนพื้นฐานการพัฒนาอย่างยั่งยืน ต้องเริ่มต้นจากการเก็บข้อมูลต่าง ๆ เป็นรายบุคคล ตลอดจนสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ และกระบวนการจัดการชีวิตของแต่ละคน และ บางเรื่องจำเป็นต้องร่วมมือที่กว้างขวาง มากกว่ากลุ่มเดียวหรือคนอื่นด้านข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อวิพากษ์ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี

2.5 ถอดข้อความจากแบบรวบรวมการวิจารณ์และข้อเสนอแนะ ที่ผู้ช่วยวิจัยได้จดบันทึกลงในแบบวิจารณ์และข้อเสนอแนะ และการบันทึกภาพและเสียงเวทีสาธารณะทุกเนื้อหา

2.6 สังเคราะห์จากการวิจารณ์และข้อเสนอแนะจากการถอดข้อความ นำมาประกอบ การเทียบเคียงบริบททางสังคม และผู้วิจัยปรับปรุงรูปแบบตามการวิจารณ์และข้อเสนอแนะ

2.7 ผู้วิจัยกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี

### 3. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยระยะที่ 2

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการจดบันทึกลงในแบบวิจารณ์และข้อเสนอแนะ และการบันทึกภาพและเสียงเวทีสาธารณะทุกเนื้อหา นำมาถอดข้อความ

#### 4. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยระยะที่ 2

4.1 ผู้วิจัยวิเคราะห์การวิจารณ์และข้อเสนอแนะที่ได้จากการถอดข้อความ ว่าอยู่ในตัวแปรใดที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 1 และจัดกลุ่ม (Grouping)

4.2 ผู้วิจัยสังเคราะห์กลุ่มการวิจารณ์และข้อเสนอแนะที่ได้จากการถอดข้อความ

#### ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี

จากการเปิดเวทีสาธารณะ ได้กำหนดรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี แล้วนำรูปแบบมาทดลองใช้ โดยมีวิธีการทดลองดังนี้

##### 1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยระยะที่ 3

1.1 ประชากร คือ สตรีที่อาศัยอยู่ในจังหวัดมหาสารคาม อายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมทางการเมืองระดับพื้นฐาน มีการแสดงออกภายใต้ขอบเขตพฤติกรรม คือ 1) แสดงความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองบางครั้ง 2) ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้งและทุกประเภท การเลือกตั้ง 3) มีการริเริ่มประเด็นพูดคุยทางการเมือง 4) มีการชักจูงผู้อื่นให้เลือกตั้งผู้ที่ตนสนับสนุน และเลือกหน่วยประเมินค่า “ใช่” ในรายชื่อระดับพื้นฐานมากที่สุด

1.2 กลุ่มเป้าหมาย คือ สตรีที่อาศัยอยู่ในจังหวัดมหาสารคาม อายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมทางการเมืองระดับพื้นฐาน จำนวน 30 คน โดยใช้การสุ่มอย่างง่าย

##### 2. ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยระยะ 3

เป็นขั้นการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในจังหวัดมหาสารคาม

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ รูปแบบในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในจังหวัดมหาสารคาม

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี

##### 3. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองในการวิจัยระยะ 3

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้เป็นแบบสอบถามระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำนวน 1 ชุด มีรูปแบบทั้งเป็นช่องว่างให้เติมคำ และแบบตรวจสอบรายการ ซึ่งผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญแล้ว ซึ่งจะทำให้ทราบว่า รูปแบบในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีนั้นมีประสิทธิภาพหรือไม่

#### 4. ขั้นตอนการทดลองในการวิจัยระยะ 3

รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ในจังหวัดมหาสารคาม บนพื้นฐานการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นผลจากที่ผู้วิจัยได้รับข้อเสนอแนะจากการวิจัย และการจัดเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ซึ่งพบประเด็นทั้งกลุ่มเป้าหมายและวิธีดำเนินการ การกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อโน้มน้าวให้สตรีที่มีส่วนร่วมทางการเมืองระดับพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี บนพื้นฐานการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยผู้วิจัยทดลองใช้รูปแบบ (Model) การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี บนพื้นฐานการพัฒนาอย่างยั่งยืนกับสตรีกลุ่มเป้าหมาย แล้วสรุปผลการใช้รูปแบบ (Model) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี บนพื้นฐานการพัฒนาอย่างยั่งยืน ขั้นตอนนี้เป็นกรวิจัยเชิงทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย 30 คน โดยทดลองคู่ขนานกับการดำเนินงานของจังหวัดมหาสารคาม ตามรายละเอียดขั้นตอนนี้

4.1 ก่อนดำเนินโครงการ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนร่วมโครงการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี โดยผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปอ่าน และอธิบายคำถามข้อต่าง ๆ แต่ละตัวแปร จำนวน 4-5 ข้อใหญ่ ให้กลุ่มเป้าหมายฟังและตอบคำถาม

4.2 หลังดำเนินโครงการ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลหลังร่วมโครงการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี โดยให้ผู้ร่วมโครงการตอบแบบสอบถาม อีกครั้ง

รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี บนพื้นฐานการพัฒนาอย่างยั่งยืน จะได้ผลลัพธ์สุดท้าย (Final Outcome) คือ รูปแบบหรือวิธีการพัฒนาอย่างยั่งยืนในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี สามารถนำมาใช้เฉพาะพื้นที่หรือประยุกต์กับพื้นที่ทั่วประเทศได้

#### 5. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยระยะที่ 3

5.1 ก่อนดำเนินโครงการ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบทดสอบก่อน (Before) ร่วมโครงการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี

5.3 หลังดำเนินโครงการ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบทดสอบหลัง (After) ร่วมโครงการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี

#### 6. สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยระยะ 3

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ผลการนำรูปแบบไปทดลองใช้ว่า รูปแบบที่พัฒนามีประสิทธิภาพหรือมีผลในการแก้ไขปัญหาตัวแปรตามหรือไม่ อย่างไร แล้วทดสอบ

ด้วยการทดสอบของแมคเนียร์ (McNemar Test for Significance of Change) เป็นการทดสอบเพื่อดูความเปลี่ยนแปลงในรูป “ ก่อนและหลัง ” (Before and After) โดยใช้กับกลุ่มตัวอย่างชุดเดียวแต่ทำการทดลอง 2 ครั้ง ก่อนและหลังจากการใช้ทริทเมนต์หนึ่งเพื่อดูว่ามีการเปลี่ยนแปลงระหว่างก่อนและหลังการทดลองหรือไม่

จากที่กล่าวมาโดยภาพรวมสรุปได้ว่า การวิจัยทั้ง 3 ระยะมีองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

ระยะที่ 1 ตัวแปรที่ใช้คือ ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) แบ่งเป็น 3 ปัจจัย 15 ตัวแปร คือ 1. ปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกเป็นองค์ประกอบ 5 ตัวแปร ดังนี้ 1) อายุ 2) ระดับการศึกษา 3) รายได้ 4) ภาวะผู้นำ 5) ความต้องการส่วนบุคคล 2. ปัจจัยทางการเมือง จำแนกเป็น 4 ตัวแปร ดังนี้ 1) ความรู้ ความเข้าใจด้านการเมือง 2) ความตระหนักในการมีส่วนร่วม 3) การรับข่าวสารทางการเมือง 4) ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มการเมือง

3. ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม จำแนกเป็น 6 ตัวแปร ดังนี้ 1) การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม 2) ความรู้สึกเป็นชุมชน 3) การรับรู้บทบาทที่สังคมคาดหวังต่อสตรี 4) ค่านิยมค่านิยมบทบาททางเพศ 5) การสนับสนุนทางสังคม (ครอบครัว) 6) การขัดเกลาทางสังคม ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ 1) ระดับเข้มข้นสูง 2) ระดับเข้มข้น 3) ระดับพื้นฐาน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบทดสอบ และแบบวัดทางจิตวิทยา โดยนำสถิติทดสอบคือ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบพหุคูณ และการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ ซึ่งจะทำได้ผลการวิจัยคือ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี

ระยะที่ 2 ผู้วิจัยใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมากำหนดเป็นร่างรูปแบบเพื่อเสนอผู้เชี่ยวชาญร่วมวิพากษ์รูปแบบ ผลที่ได้คือรูปแบบ การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี

ระยะที่ 3 ตัวแปรอิสระคือ การเข้าร่วมการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีก่อนและหลัง ตัวแปรตามคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ในจังหวัดมหาสารคาม โดยมีระดับการมีส่วนร่วม โดยใช้แบบวัดเป็นเครื่องมือ สถิติที่ใช้คือ การทดสอบฟิชต์แมน (Friedman Test for Significance of Change) ซึ่งเป็นการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มที่สัมพันธ์กัน โดยข้อมูลที่นำมาทดสอบต้องอยู่ในมาตราการวัด Norminal Scale ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกัน 4 กลุ่ม คือ ไม่ต้องการมีส่วนร่วมทางการเมือง ต้องการมีส่วนร่วมระดับพื้นฐาน ต้องการมีส่วนร่วมระดับเข้มข้น ต้องการมี

ส่วนร่วมระดับเข้มข้นสูง และ ทดสอบด้วยการทดสอบของแมคเนียร์ (McNemar Test for Significance of Change) เป็นการทดสอบเพื่อดูความเปลี่ยนแปลงในรูป “ ก่อนและหลัง ” (Before and After) โดยใช้กับกลุ่มตัวอย่างชุดเดียวแต่ทำการทดลอง 2 ครั้ง ก่อนและหลังจากการใช้ทริทเมนต์หนึ่งเพื่อดูว่ามีการเปลี่ยนแปลงระหว่างก่อนและหลังการทดลองหรือไม่ ซึ่งผลการวิจัยทั้ง 3 ระยะดังกล่าว จะทำให้ทราบรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ในจังหวัดมหาสารคาม ที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในจังหวัดมหาสารคามต่อไป



มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม  
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY